

Asia: VN/23855/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi tupakkaverosta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Tupakkateollisuusliitto kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta. Nikotiinipussien saattamisella tupakkalain ja -verotuksen piiriin on merkittävää käytännön potentiaalia a) vähentää tupakoinnin aiheuttamia haittoja b) puuttua kieltoain alaisen nuuskan tosiasialiseen läsnäoloon maassa. Vaikka jo asian periaatteellisella ratkaisulla on merkitystä ja vaikutusta, on silti tärkeä muistaa, että myös käytännön sääntelyratkaisuilla on väliä, sillä ne pitkälti määrittävät, millainen nikotiinipussi- ja nuuskatilanne Suomeen luodaan – erityisesti mikä on laittoman ja laillisen markkinan välinen suhde

Tulkintamme mukaan hallitusohjelma on pyrkinyt luomaan tilanteen, jossa nikotiinipussit ovat laillisia ja niitä myydään kotimaisella markkinalla, ei niin, että niitä tuodaan Virosta ja Ruotsista. Hallitusohjelma toteaa nikotiinipussien verotuksesta seuraavaa:

Nikotiinipussit ja muut nikotiinia sisältävät tupakkalain alaiset tuotteet, joilla ei ole valmisteveroa, otetaan tupakkaverotuksen piiriin nikotiinia sisältävien sähkösavukeneiteiden veroa vastaavalla tavalla soveltuvien osin. Verotaso mitoitetaan siten, ettei se merkittävästi ohjaa kulutusta pois verollisesta myynnistä ja että se ohjaa vähentämään tupakoinnista aiheutuvia haittoja.

VM:n esityksessä on yllättävintä se, kuinka vähän se muistuttaa hallitusohjelmaa. Itse asiassa esitys on hallitusohjelman kirjausten kanssa täysin eri paria sekä verotason että rakenteen osalta.

1. Verotaso

Verottoman maahantuonnin peruskäyttövoima on maiden väliset hintaerot. Halvemman maan tuotteita siirtyy salakuljetuksen ja matkustajatuonnin mukana kalliimpaan maahan. Ilmiö on tuttu sekä tupakassa että alkoholissa, joissa veroratkaisut ohjaavat merkittävästi hintoja.

VM:n esityksen mukaisesti nikotiinipussien verotus nostaisi tuotteiden hintoja Suomessa noin €2,5 euroa/rasia. Tupakkavero olisi €2,05/rasia. Kuten esityksessäkin todetaan, Virossa verotaso on €1,30/rasia ja Ruotsissa €0,20 rasialta. Toisin sanoen, Suomen verotaso olisi esityksen toteutuessa yli puolitoistakertainen Viroon nähden ja yli kymmenkertainen Ruotsiin nähden. Näin ollen on täysin selvää, että esitetyn kaltainen nikotiinipussien verotaso nimenomaan tulisi ohjaamaan kulutusta pois verollisesta myynnistä ja asettaisi Suomen täysin kilpailukyvyttömään asemaan naapurimaihin nähden. Näin toteutettuna verotuksen ensimmäinen askel johtaisi todennäköisimmin siihen, että 1) kotimainen nikotiinipussimarkkina ei kykenisi pienentämään harmaata nuuskamarkkinaa, ainakaan maksimaalisesti ja 2) kotimaisen nikotiinipussimarkkinan rinnalla pysyisi/kehittyisi suhteessa merkittävän kokoinen harmaa nikotiinipussimarkkina.

€50 miljoonan verotuottoa kerättäessä tilanne, jossa tulo kerätään a) pienestä ja kireästi verotetusta kotimaisesta markkinasta, jonka rinnalla on läsnä merkittävä harmaa markkina, on ehkä rahallisesti sama kuin tilanne, jossa tuotot kerätään b) kotimaiselta markkinalta, joka kattaa tosiasiallisen kysynnän mahdollisimman hyvin. Kerrannaisvaikutuksiltaan tilanteet ovat kuitenkin hyvin erilaiset. Vaihtoehto a rahoittaa harmaata taloutta, vaihtoehto b kansantaloutta. Vaihtoehdossa a tuotteita myydään sääntelykehikon ulkopuolella vailla valvontaa ja vaihtoehdossa b sääntelyllä, kuten Tukesin asettamalla 20mg:n nikotiinirajalla, on tosiasiallista merkitystä.

Koska tällä hetkellä ei varmasti tiedetä, kuinka suurta nikotiinipussien kysyntä on kieltolain aikana ollut, ja mikä tuotteen potentiaali on harmaan nuuskamarkkinan pienentämisessä, olisi käytännöllisempää huolehtia ensin mahdollisimman laajasta veropohjasta, jonka jälkeen tuoda veroa ylöspäin asteittain ja harmaan markkinan kokoa seuraten. Näin on tehty varsin onnistuneesti savukkeiden kohdalla.

2. Verorakenne

Toinen esityksen erikoisuus on nikotiinipusseille asetettu verorakenne. Hallitusohjelma toteaa, että vero asetetaan sähkösavukenesteiden veroa vastaavalla tavalla. Sähkösavukenesteiden verorakenne on €0,30/millilitra. Piste. Vero on kiinteä ja määräperusteinen. VM:n nikotiinipusseille esittämä verorakenne on seuraava: 10% tuotteen hinnasta (ad valorem) + €0,10/g, kuitenkin ei vähempää kuin €0,14/g (vähimmäisvero). Näin ollen esitetyn kaltainen, varsin artistinen, verorakenne, paitsi poikkeaisi sähkösavukenesteiden verorakenteesta, voidaan nähdä ns. Suomi-lisänä tupakkaverodirektiiville. Hallitusohjelma toteaa (sivulla 100) Suomi-lisistä seuraavaa:

Vältetään EU-lainsäädännön toimeenpanon yhteydessä kansallista lisäsääntelyä. Toteutetaan voimassa olevan lainsäädännön "Suomi-lisä"-kartoitus. Puretaan EU-sääntelyn päälle lisättyä kansallista sääntelytaakkaa, joka haittaa yritysten kilpailukykyä tai ihmisten arkea.

Toivomme, että VM tai viimeistään hallitus tiedostaa tilanteen tärkeyden ja ensimmäisen askeleen merkityksen ja tarkastelee lähestymistapaansa uudelleen.

Kunnioittaen,

Farid Hamadi, puheenjohtaja

Mäkinen Lauri
Tupakkateollisuusliitto Ry